

національної пам'яті, Офіс Президента України, Інститут книги. Достеменно президент України В. Зеленський виступає найголовнішою фігурою публічної дипломатії України зараз. Харизматичний тип лідерства, який притаманний нашому президенту, показує його як гарного сім'янина, людини з народу, сильну особистість з почуттям гумору – це саме ті характеристики сучасного лідера, які об'єднують Україну та зближують з іншими відкритими та молодими лідерами націй. Poczta Polska створили марки для листування з обличчям В. Зеленського, а в Фінляндії перейменували вулицю на честь лідера України – такі дії в символічному просторі показують підтримку та віру в перемогу України.

Список використаних джерел

1. Доценко О. Бренд на \$3+ млн. Bravery to be Ukraine стала найдорожчою кампанією України – як її безкоштовно поширювали світом. AIN. UA: веб-сайт 2022. URL: <https://ain.ua/2022/05/30/brend-na-3-mlrd-bravery-to-be-ukraine/>
2. Denmark will help in the process of rehabilitation and reconstruction of Ukraine, says Prime Minister. Government Portal. 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/daniya-dopomozhe-u-vidnovlenni-ta-vidbudovi-ukrayini-premyer-ministr>
3. Ravenscroft T. Norman Foster «to assemble the best minds» to rebuild Ukrainian city of Kharkiv. Dezeen. 2022. URL: <https://www.dezeen.com/2022/04/21/norman-foster-reconstruction-kharkiv-ukraine-war/>
4. Tenenbaum Y. Diplomacy Is the Art of Enhancing Power. *E-International Relations*. 2017. URL: <https://www.e-ir.info/2017/02/22/diplomacy-is-the-art-of-enhancing-power/> (дата звернення 31.05.2022).

Науковий керівник: д.іст.н., професор Кормич Л. І.

Таркін Василь Павлович

аспірант кафедри політичних теорій

Національний університет «Одеська юридична академія»

ОКРЕМІ АСПЕКТИ УСПІШНОЇ ПРОПАГАНДИ У ПОГЛЯДАХ С. П. ЧАХОТИНА

Негативна критика пропаганди була важливою темою досліджень протягом усього XX століття. Із відміною цензури, новаторське і

системне використання пропаганди, її види і способи засуджувалися журналістами, літераторами, соціологами, політологами. Разом з тим, частина робіт була спрямована на попередження громадськості про кампанії, метою яких є вплив на її свідомість. Серед таких досліджень – робота С. П. Чахотина «Психічне насильство над масами».

Пропаганду як один із маніпулятивних способів нав'язування «альтернативного світу» узагальнено визначають як «поширення різних політичних, філософських, наукових, художніх, інших мистецьких ідей із метою їх упровадження в громадську думку та активізації використання цих ідей у масовій практичній діяльності населення. Водночас до пропаганди належать повідомлення, які поширюються для здійснення вигідного впливу на громадську думку, провокування запрограмованих емоцій та зміни ставлення чи поведінки певної групи людей у напрямі, безпосередньо чи опосередковано вигідному організаторам» [1].

Одночасно звертаючись і до особистості, і до маси, пропаганда увібрала у себе надбання і психології – знання особистості, її схильностей, потреб, бажань, психічних механізмів, автоматизмів, і соціології. Одне із комплексних досліджень, яке стало уже класичним трактатом на перетині політології і психології – «Психічне насильство над масами» [2] належить Сергію Чахотину. Виділимо особливо важливі аспекти успішної пропаганди з точки зору дослідника.

По-перше, С. Чахотин наводить чотири основні афективні імпульси (інстинкти), які здатні формувати політичну волю: 1. Бойовий інстинкт або інстинкт боротьби – «ентузіазм, мужність об'єднують людей, формують націю, на цьому ж рівні знаходиться і войовничість, бажання вселяти страх, повага». Крім того, з цим, найсильнішим інстинктом пов'язані біль, погроза, страх, паніка, дисципліна, хоробрість. 2. Харчовий, який, зокрема є основою релігійного культу. Принагідно відмітимо, що і сам термін «пропаганда» перейшов у політику із церкви. Поняття має латинське походження і дослівно означає «та, що підлягає розповсюдженню». У 1622 році воно використовувалося в утвердженій Григорієм XV організації *Congregatio de Propaganda Fide*. Велику роль у її створенні відіграв Фома Ісуса, автор трактатів з місіології «Спонування до місії» і «Про турботу із спасіння всіх народів». 3. Статевий – «сублімація у статевій сфері породжує те, що називається почуттям любові... Подібні форми любові вимагають інтелектуального, морального взаєморозміщення,

що виражається в жертвенній поведінці до коханої людини, у діях, спрямованих на привернення його уваги: приємні слова, співи, музика тощо». 4. Батьківський – «сублімація батьківського інстинкту призводить до почуття дружби, яке є іррадіацією прихильності до людей, не пов'язаних між собою генетично...».

По-друге, приділяється увага символам у політиці. Крім того, що дослідник підкреслює важливість відгуку певної ідеї і її розуміння у більшості громадян, (історія доводить, що, наприклад, без чіткої мотивації і пропаганди будь-які бойові дії приречені на провал – так сталося під час російсько-японської війни 1904-1905 рр., коли гасла на кшталт «аграрна колонізація далеких східних земель» не призвели до підтримки війни у населення і будь-якого підйому патріотичних почуттів), він наголошує, що «політичний рух може сьогодні швидко досягнути успіху лише при використанні особливого, так би мовити стенографічного способу вираження думок, тобто своєї особливої символіки». Політичний символізм С. Чахотин зобразив у вигляді піраміди, в основі якої лежить «доктрина», далі «програма-гасло-символ». Символи можуть бути графічні, буквенні, звукові. Крім того, наприклад, частиною пропаганди під час Другої світової війни був механізм формування *героїчних символів*, на які радянська влада орієнтувала своїх бійців. Пропаганда зверталася до мужніх образів великих предків. На службу радянської пропаганди покликали навіть полководців царської Росії, ясна річ, з певною долею *мітології*. Важко не погодитися із С. Чахотиним, який наголошує, що «політика і міфи мають явні точки дотику... Міф завжди використовує символи, які легко воскрешають у пам'яті такий стан душі, який може стати підтримкою у моменти слабості». Так, у біографії генералісимуса О. Суворова був ряд неприйнятних з точки зору комуністичної ідеології моментів: його участь у придушенні повстання Є. Пугачова, те, що він був поміщиком і мав кріпаків, однак, у біографію можна внести й корективи (фальсифікація історії чи її спрощення досі часто вживана форма пропаганди) і біограф сталінських часів К. Осипов у книзі «Олександр Васильович Суворов» описав полководця так: «Маленький Олександр багато часу проводив у колі своїх ровесників – селянських хлопчаків...це зародило перші зерна справжнього демократизму і поваги до простої російської людини» [3].

По-третє, попри важливість використання символів, С. П. Чахотин, наполягає, що головне у пропаганді – *план*, який включає у себе:

1) диференціацію груп, на які буде здійснено вплив; 2) визначення психологічних цілей для елементів кожної групи; 3) створення органів для здійснення акцій, спрямованих на досягнення цих цілей; 4) проведення цими органами різних пропагандистських акцій; 5) розподіл акцій у часі і просторі; 6) координація цих акцій; 7) контроль за всією кампанією і, зокрема, за підготовкою акцій, їх виконанням і результатами. На цьому, зокрема, був побудований успіх нацистської кампанії. У 1933 році у Німеччині створено Імперське міністерство народного просвітництва та пропаганди Третього Рейху, яке очолив гауляйтер Берліну Й. Геббельс, чиє ім'я й досі асоціюється із концепцією основного методу інформаційно-психологічної війни – пропагандою.

Попри негативний відтінок пропаганди, що укорінився у свідомості більшості, її асоціації із тоталітаризмом, С. П. Чахотин у підсумку наголошує й на тому, що можлива і корисна, раціональна пропаганда «із повним виключенням брехливих, нищих з естетичної і моральної точок зору форм, а також шокуючої грубості». До форм позитивної пропаганди можна віднести пропаганду в охороні здоров'я.

«Психічне насильство над масами» – дослідницька робота, що, на нашу думку, спрямована не на засудження пропаганди, утім, й «інструкцією до застосування», попри те, що С. П. Чахотин і сам був пропагандистом назвати складно. Це прагнення дати громадянам психологічні засоби захисту, які здатні зупинити «шкідливу пропаганду», яка існує сьогодні і з розвитком технологій набуває все нових форм і ще більших масштабів. Їй, як і у часи написання книги С. П. Чахотином притаманні розпізнавання цілі – дослідження аудиторії; інформаційна зброя – підготовка повідомлення, реального, правдоподібного чи брехливого; широке розповсюдження – тепер не лише традиційними, але й інноваційними каналами передачі (купівля реклами, ботів, тролів); активізація певних груп, відповідальних за донесення потрібного повідомлення; знебарвлення – зникнення слідів після досягнення цілі.

Список використаних джерел

1. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. / В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева, Є. Д. Скулиш, О. Д. Бойко, В. В. Остроухов; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. Київ : ЗАТ «ВІПОЛ», 2011. 248 с.

2. Чахотин С. С. Психическое насилие над массами / пер. с фр. С. Ю. Васильевой. Ярославль, 2016. 272 с.

3. Осипов К. Александр Суворов. Латгосиздат, 1949. URL: https://royallib.com/book/osipov_k/aleksandr_vasilevich_suvorov.html (дата звернення: 15.05.2022).

Науковий керівник: д.політ.н., професор Вітман К. М.

Гресько Богдана Юрійвна

*студентка 1-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ФУТУРОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Збройна агресія Росії проти України стала тяжким потрясінням для нашого народу і всієї світової спільноти. Жорстокість, яку проявляють російські військові до Людини в ХХІ столітті, ламає всі уявлення про мораль. Звісно, війна була неочікуваною, але лише для широких мас громадян.

Натяки на можливу війну ми бачимо в працях відомих футурологів. Так, Семюель Філіпс Хантінгтон у книзі «Зіткнення цивілізацій» 1993 року центральною віссю світової політики визначає конфлікти між націями і групами, що належать до різних цивілізацій. «Розломи» між цивілізаціями вчений називає найбільш гарячими майбутніми фронтами [1, с. 158]

Можна з цілковитою впевненістю сказати, що дане передбачення описує російсько-українську війну. Виходячи з того, що Україна є представницею європейської спільноти і постійно доводить відповідність своїх ідеалів уявленням Заходу, а нині ще й захищає їх ціною власних життів, на чому неодноразового наголошує президент України Володимир Зеленський під час промов перед урядами дружніх держав, я можу віднести нашу країну до Західної цивілізації. Російська Федерація відповідно належить до східної цивілізації і виявляє крайню форму ворожості до цінностей Заходу. Тому логічно буде сказати, що зіштовхнувся Схід із Заходом.